

Методичні рекомендації щодо вивчення спеціальних предметів у ПТНЗ області в 2015-2016 навчальному році

У 2015-2016 н.р. навчання у ПТНЗ за професіями здійснюватиметься відповідно до ДС ПТО з професій та Типової базисної структури навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ, рекомендацій Міністерства освіти і науки України № 1/9-394 від 17.08.2015 р «Про навчальні плани та програми професійно-технічних навчальних закладів у 2015-2016 навчальному році».

Викладачі та майстри виробничого навчання у своїй роботі повинні керуватися Положенням про організацію навчально-виробничого процесу у ПТНЗ затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 30.06.2006 року № 419 зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 15 червня 2006 року з 711/12585, зі змінами внесеними наказом МОН України від 10.07.2015 року № 746, який зареєстровано у Міністерстві юстиції України 29 липня 2015 року за № 127358 .

Зміни до Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах сприятимуть подальшій автономії навчального закладу. А саме: надається право закладу самостійно визначати основні напрямки діяльності у навчальному році. При підготовці документації з планування навчально-виробничого процесу вилучені такі документи як перелік навчально-виробничих робіт з професії на семестр чи курс навчання та плани виробничого навчання на місяць. Педагогічний працівник має право самостійно приймати рішення щодо підготовки учнів до кваліфікаційної атестації. А саме: вибір обладнання кабінету, навчально-наочних посібників, довідників, технологічних карт та інших матеріалів. Також з урахуванням варіативного компонента він може розробляти власні авторські навчальні програми, змінюючи розподіл годин між темами тощо.

Основними навчально-методичними документами з планування навчально-виробничого процесу є:

- робочі навчальні програми;
- поурочно-тематичні плани з навчальних предметів;
- плани занять.

У ДС ПТО розміщені типові навчальні програми з професій, на основі яких викладач розробляє робочу навчальну програму, у якій відображаються зміни, притаманні відповідній галузі виробництва на підставі пропозицій замовників кадрів.

Професійно-технічний навчальний заклад, підприємство, установа, організація мають право відповідно до змін у техніці, технологіях, організації праці тощо самостійно визначити варіативний компонент змісту професійно-технічної освіти у робочих навчальних планах (до 20 відсотків у межах загального часу) та робочих програм (до 20 відсотків навчального предмета і виробничого навчання). Зміни затверджуються згідно діючої нормативної бази.

Розподіл годин у програмах орієнтовний. Викладач може аргументовано вносити зміни до розподілу годин, відведених на вивчення

окремих тем, змінювати послідовність вивчення питань у межах окремої теми. В навчальних програмах повинен бути відображений регіональний компонент.

Поурочно-тематичні плани з навчальних предметів складаються викладачами відповідно до робочих навчальних програм, з яких виключається застарілий матеріал, повторення з попереднього розряду. В поурочно-тематичних планах повинно бути відображено тематичне оцінювання знань.

Професійно-теоретична підготовка передбачає вивчення спеціальних предметів, що є основним джерелом навчальної інформації для оволодіння певною професією.

Наприкінці вивчення предмета „Спецтехнологія” проводити атестацію за рахунок часу, відведеного на його вивчення.

План заняття (уроку) теоретичного навчання є особистим робочим документом викладача і складається ним за довільною формою відповідно до робочої навчальної програми та поурочно-тематичного плану з дотриманням педагогічних та методичних вимог.

При вивченні окремих предметів проводяться лабораторно-практичні заняття. З метою забезпечення ефективної організації лабораторно-практичних занять викладачем розробляються інструкційно-технологічні картки, де вказується мета, зміст і послідовність виконання учнями завдань, перелік інструментів, обладнання і матеріалів, правила безпеки праці під час виконання роботи, контрольні питання для самоперевірки.

Для якісного засвоєння учнями навчального матеріалу викладачам спеціальних предметів варто звернути увагу на оснащення навчальних кабінетів відповідно до вимог ДС.

Незалежно від професії за якою навчаються учні, при вивченні спеціальних дисциплін необхідно приділяти особливу увагу ознайомленню учнів з новими технологіями галузі, сучасним обладнанням, матеріалами, інструментами, організацією сучасного виробництва, використанню інформаційних технологій у галузі, прикладним програмним забезпеченням.

Використання інтерактивних методів навчання на уроках професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки – це дієвий спосіб навчання тому, що він передбачає моделювання життєвих ситуацій, спільного вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Перелік основних підручників і посібників, які використовує педагог в своїй роботі повинен мати гриф Міністерства освіти та науки України.

Щодо додаткової навчально-методичної літератури, то викладач та майстер виробничого навчання вільні у її виборі й можуть застосовувати таку, що найкраще реалізовує їх методику навчання.

Рекомендації
педагогічним працівникам ПТНЗ, які здійснюють професійну
підготовку учнів за електрогазозварювальними професіями

При вивченні спецдисциплін за електрогазозварювальними професіями необхідно приділити увагу вивченню учнями знань про сучасне зварювальне обладнання, інструменти та матеріали; використанню комп'ютерних програмних та апаратно-програмних засобів (тренажерів зварника, педагогічних програмних засобів для підготовки за електрогазозварювальними професіями); використання навчальних матеріалів мережі Інтернет (відеофільми, довідники, сайти із електрогазозварювання).

За відсутності необхідного обладнання та ознайомлення із роботизованими зварювальними комплексами, які у профтехзакладах відсутні, – організувати екскурсії на виробництво.

Приділяти увагу розвитку вмінь та навиків учнів читати креслення, що містять зварювальні з'єднання. Практикувати виконання конкретних комплексних завдань із виготовлення виробів шляхом зварювання, проведення ремонтних робіт, які б включали матеріал із кількох навчальних дисциплін (спецтехнологія, матеріалознавство, читання креслень, електротехніка, охорона праці).

Посилити увагу до забезпечення уроків виробничого навчання витратними матеріалами та обладнанням; вироблення в учнів під час уроків виробничого навчання стійких навиків виконання електро- газозварювальних робіт різних ступенів складності, чому сприяє, зокрема, виконання учнями під час уроків виробничого навчання робіт на замовлення та власних потреб (виготовлення решіток, огорож, воріт, резервуарів тощо).

Рекомендації
педагогічним працівникам ПТНЗ, які здійснюють професійну підготовку
учнів за напрямками сільськогосподарських професій, водіїв
транспортних засобів та слюсарів з ремонту автомобілів

Викладаючи спеціальні предмети педагогічним працівникам, з метою зацікавлення учнів та переконання у значущості предметів, а насамперед у їх потребності, варто зосередитися на наповненні навчального матеріалу прикладами та завданнями конкретних виробничих ситуацій, які б задля розв'язку потребували пошуку творчих рішень. При чому такі завдання можна застосовувати практично на кожному етапі навчального заняття.

Сучасний ринок поступово наповнюється новими машинами, технікою та механізмами, які потребують нових, інколи навіть радикальних підходів до керування, обслуговування чи ремонту. З погляду на це, педагогічні працівники професійно-технічних навчальних закладів повинні йти на крок попереду програмного матеріалу, однак не виходити за межі дозволених рамок державного стандарту професійно-технічної освіти з робітничих професій. Завдання це не просте, оскільки завжди учням хочеться донести найсвіжішу інформацію, а державний стандарт, на основі якого складений

робочий навчальний план затверджено, наприклад, рік або кілька років тому. Єдиним виходом є не що інше, як звернення з пропозиціями до методичних (циклових) комісій про включення до навчальної програми нової інформації та виведення застарілої.

Не можна залишити без уваги наявність величезного об'єму інформації у мережі Інтернет. А тому, маючи доступ до засобів мультимедіа, Всесвітньої інформаційної мережі, доцільно було б долучити відеофільми, анімації, тренажери, інтернет-сайти за вищеназваними напрямками до свого „дидактичного арсеналу”.

Ніщо так не надихає на самовдосконалення та прагнення оволодіти новими знаннями, як на свої очі побачений у дії новий комбайн, трактор, діагностичний стенд тощо. Тому однією з прогресивних форм навчання, яка б забезпечила такі умови, є екскурсія на виробництво. Оскільки станом на сьогоднішній день сучасних машин, інструментів та обладнання у ПТНЗ є одиниці – екскурсія – шлях з найменшим опором. Проте екскурсія має бути добре продумана та спланована, з передбаченим двостороннім зв'язком та рефлексією.

Запорукою формування міцних знань є, беззаперечно, міжпредметні зв'язки. І який би предмет ми не викладали, зі шкільної програми чи професійного циклу, матеріал має бути орієнтований на робітничу професію, яку здобуває майбутній фахівець у професійно-технічному навчальному закладі. Тобто, кожен спецпредмет повинен мати „вкраплення” загальноосвітнього і навпаки. Взаємозв'язок навчальних предметів, науковість і доступність навчального матеріалу – найперші рушії у формуванні кваліфікованого робітника, майстра своєї справи.

Рекомендації педагогічним працівникам ПТНЗ, які здійснюють професійну підготовку учнів за професіями галузі громадського харчування

Пристаючи до роботи в новому навчальному році, педагогам обов'язково необхідно переглянути кваліфікаційні характеристики та чітко визначитися, що саме повинен знати і вміти їх учень згідно професії та курсу. Маючи можливість внести зміни до 20 відсотків у робочі програми спецпредметів та виробничого навчання, викладачам та майстрам виробничого навчання бажано звернути увагу на регіональний компонент. До асортименту страв, що вже вивчаються, виробів та напоїв можна внести власні авторські чи фірмові страви, страви поліської кухні, інші поширені страви, які є в меню підприємств вашого регіону. Усі зміни в документації обговорити на засіданні методичної комісії, затвердити у протоколі та із заступником директора з навчально-виробничої роботи чи старшим майстром.

Для оновлення робочих програм треба звернути увагу на зміни, що виникають на ринку сучасного обладнання для підприємств харчування, в технологіях приготування страв та обслуговуванні, на нові види сировини та продуктів. З новинками легко можна ознайомитися користуючись

Інтернетом, щоб познайомити з цим учнів можна оформити тематичну сторінку на стенді в кабінеті чи майстерні, дати учням певні завдання з пошуку та оформлення корисної цікавої інформації.

Викладачам спецдисциплін і майстрам виробничого навчання бажано надати учням широкі можливості навчатися на робочому місці та в умовах, що імітують виробниче середовище. Це надасть змогу їм адаптуватися у реальній трудовій діяльності та застосовувати на практиці свої уміння і знання в різних виробничих умовах та ситуаціях. Учні повинні навчитися шукати, обробляти і використовувати інформацію, яка перетворюється на знання тоді, коли використовується для вирішення певної мети, або проблеми.

Рекомендації педагогічним працівникам ПТНЗ, що здійснюють професійну підготовку учнів за професіями будівельного напрямку

1. Викладачам та майстрам виробничого навчання з будівельних професій плануючу та навчальну документацію привести у відповідність до діючих державних стандартів з відповідних професій та затверджених навчальних планів.

2. Внести зміни і доповнення при створенні плануючої документації, виключаючи теми що повторюються, а також застарілу інформацію дотримуючись сучасних технологій та матеріалів.

3. Підготовку фахівців за професіями „Муляр”, „Штукатур” здійснювати за новими державними стандартами і відповідно підготувати всю плануючу документацію.

4. Зміни і доповнення в плануючій документації обов’язково обговорити та затвердити на засіданнях методичних комісій відповідного спрямування.

5. У зв’язку з тим, що у Рівненській області на базі ПТНЗ створені навчально-практичні центри за відповідними професіями, пропонуємо при підготовці фахівців за професіями:

- штукатур, маляр, лицювальник-плиточник – приділяти увагу технологіям та матеріалам фірми „Ceresit”; „Sniezka”; „Knayf”;
- монтажник гіпсокартонних конструкцій – матеріали і технології фірми „Knayf”;
- столяр будівельний, верстатник деревообробних верстатів, паркетник – у розділах з вивчення технологій захисту та опорядження деревини включати марку „Vidaron”.

Максимально використовувати інноваційні форми навчання, поєднуючи теорію з практикою.

**Рекомендації
педагогічним працівникам ПТНЗ, які здійснюють професійну
підготовку учнів за професіями швейного профілю**

Навчання у ПТНЗ швейного профілю має здійснюватися на основі врахування динамічних змін у сучасних виробничих технологіях, професійно-кваліфікаційній структурі діяльності на підприємствах швейної галузі й ґрунтуватися на культурологічних, естетичних, технологічних засадах, особистісно-зорієнтованому та компетентнісному підході до професійного розвитку майбутніх кваліфікованих робітників, формування у них здатності до оволодіння інтегрованими й суміжними професіями, новими професійними компетенціями.

Формування в учнів компетенцій творчо, продуктивно і якісно працювати, самостійно розв'язувати складні виробничі завдання передбачає використання інтерактивних форм і методів навчання; залучення учнів до участі в конкурсах фахової майстерності; забезпечення стажування майстрів виробничого навчання на сучасних підприємствах швейної галузі; створення і використання комплексного навчально-методичного забезпечення; модернізації матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів відповідно до вимог Державного стандарту та розвитку сучасного виробництва.

У своїй роботі рекомендуємо керуватися методичними рекомендаціями НМЦ ПТО у Рівненській області щодо вивчення спецпредметів у ПТНЗ області в 2015-2016 навчальному році та Державними стандартами відповідних професійно-технічної освіти відповідної професій швейного профілю.

У 2015 році розроблено та затверджено ДСПТО 8263 С.32.99-2015
Професія: Вишивальник.

Перелік ДСПТО розроблених у 2015 році
(Станом на 07.08.2015)

<i>№з/п</i>	<i>Код</i>	<i>Робітнича професія</i>	<i>№ наказу та дата</i>
1.	8263	Вишивальник	№ 840 від 05.08.15
2.	7212	Газозварник	№ 839 від 05.08.15
3.	7241	Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин	№ 742 від 10.07.15
4.	7241	Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування	№ 838 від 05.08.15
5.	8269	Квіткар	№ 837 від 05.08.15
6.	7221	Коваль ручного кування	№ 841 від 05.08.15
7.	7132	Лицювальник-плиточник	№ 741 від 10.07.15
8.	8159	Лаборант хімічного аналізу	№ 842 від 05.08.15
9.	8332	Машиніст екскаватора одноковшового	№ 836 від 05.08.15
10.	8272	Маслороб	№ 845 від 05.08.15
11.	6111	Овочівник	№ 740 від 10.07.15
12.	8263	Оператор швацького устаткування	№ 844 від 05.08.15
13.	4223	Оператор поштового зв'язку	№ 847 від 05.08.15
14.	5142	Покоївка	№ 850 від 05.08.15
15.	7111	Прохідник	№ 848 від 05.08.15
16.	7129	Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків	№ 846 від 05.08.15
17.	7241	Слюсар-електромонтажник	№ 743 від 10.07.15
18.	7214	Слюсар із складання металевих конструкцій	№ 849 від 05.08.15
19.	7215	Стропальник	№ 843 від 05.08.15
20.	7241	Електрослюсар підземний	№ 292 від 16.03.15
21.	8122 к	Вальцювальник стана гарячого прокату труб	№ 292 від 16.03.15
22.	8333 к	Машиніст крана металургійного виробництва	№ 739 від 10.07.15
23.	8121 к	Підручний сталевара конверторного виробництва (конвертера)	№ 801 від 24.07.15
24.	7136 к	Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування	№ 800 від 24.07.15

Основні завдання методичної роботи педагогів ПТНЗ у 2015-2016 навчальному році визначаються індивідуальними науково-методичними проблемами (темами), що обираються ними в рамках обласної загально-методичної проблеми: **“Методичне забезпечення високого рівня професійної підготовки учнів професійно-технічних навчальних закладів на основі впровадження сучасних педагогічних і виробничих технологій”** та загальноучилищною (ліцейною).

Серед інших напрямків діяльності педагога актуальним залишаються:

- укомплектування навчальних кабінетів, лабораторій та навчальних майстерень дидактичними засобами навчання у відповідності до вимог держстандартів з професій;
- вдосконалення навчально-виховного процесу на основі впровадження нових педагогічних технологій, інформатизації, посилення органічної єдності навчання з продуктивною працею учнів у реальних умовах виробництва.

*Підготували
методисти НМЦ ПТО
у Рівненській області:
Пачебула Т.В.,
Семенюк П.П.,
Пелипчук М.П.,
Невірковець Л.Ф.
Рожкова О.Є.,
Самойл Г.І.*